

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 16664
Tarih: 03-02-2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurt Hizmetleri Kanununda Ve Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Kredi Verilmesine İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.3/2/2022

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Tarih: 07 Şubat 2022	Esas No: 2/4151

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
0 4 Şubat 2022
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
0 4 Şubat 2022
No. 960855
EBYS ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Kaldığı cemaat yurdunda yaşadığı sorunlar, gelecek kaygısı ve aile baskısı nedeniyle yaşamına son veren Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi Enes Kara'nın ölümü, tüm dikkatleri cemaat yurtlarına çevirdi. Bir devlet politikası olarak özellikle cemaat yurtlarına mecbur bırakılan öğrenciler, kimi zaman barınamadıkları, kimi zaman da baskılara karşı koyamadıkları için cemaat yurtlarında kalmayı kabul ediyorlar.

Üniversite öğrencilerinin yaşadığı barınma sorunu devam ediyor. 2021 itibarıyla üniversitelerin örgün öğretiminde yer alan öğrenci sayısı 3 milyon 801 bin 294'e yükselirken, devlet yurtlarının kapasitesi 2021 yılında 695 bin olarak açıklandı. Yurtlarda yaşanan kapasite sorunu nedeniyle milyonlarca öğrenci özel yurtları tercih etmeye mecbur bırakıldı. Ekonomik durumu özel yurtlarda kalmayı karşılamayan öğrenciler ise cemaat ve tarikat yurtlarına yerleşmek zorunda kalıyor.

Bireyler, yükseköğretimin sağladığı yararlar konusunda, ailesinden, okuldan, kitle iletişim araçlarından kısaca farklı kanallardan çeşitli duyumlar alabilmektedirler. İlgili yazında, eğitimin bireye yönelik yararlanma ilişkin farklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Ancak genel olarak yükseköğretimin bireylere, çeşitli işler arasında seçim yapabilme; daha yüksek ücret elde edebilme, işbaşı eğitimden ve farklı yaşantılardan kısa sürede daha fazla şey öğrenebilme; yeteneklerini diplomalar aracılığıyla kanıtlayabilme gibi yararlar sağlayacağı ileri sürülmektedir. Bireyler, yükseköğretimin kendilerine sağlayacağı yararlar konusunda bir değerlendirme yaparak, yaşamlarının önemli bir dönemini bir yükseköğretim kurumunda geçirmeye karar vermektedirler.

Ancak yükseköğretimden yararlanabilmek için karar vermek ve yükseköğretime adım atmak yeterli değildir. Yükseköğretileri sürdürme kararında, eğitimden dolayı öğrenci ve ailesinin katlanacağı maliyetler de et kili olmaktadır. Yükseköğrenim gören öğrenciler; parasal katkı isteniyorsa, öğrenim harcı ödemek ve ayrıca ders kitapları, ders araç gereçleri, kırtasiye alımı gibi harcamaları içeren öğrenim maliyetine katlanmak durumundadır. Eğer öğrencinin devam etmek istediği yükseköğretim kurumu, özellikle ailesi9in yaşadığı kentte ya da yerleşim yerinde değilse, yurttan kalma ya da bir konutta oturma gibi barınma, ayrıca beslenme, ulaşım, gibi yaşam maliyetlerini karşılamak zorundadır. Yükseköğretim parasız olsa bile, düşük gelirli ailelerin çocukları için, yaşam maliyeti bireyleri umutsuzluğa sürükleyen bir etken olabilmektedir. Yine öğrenciler, yükseköğretim nedeniyle kıt kaynak olan zamanını farklı bir biçimde değerlendirmekten yoksun kaldığı için, örneğin bir işte çalışma ve gelir elde etme olanağından vazgeçtiği için "fırsat maliyeti" ile karşı karşıya kalmaktadır.

Yükseköğretim nedeniyle ortaya çıkan bireysel maliyeti karşılamak için öğrenciler çeşitli kaynaklara başvurumaktadırlar. Bu kaynakların başında aile gelmektedir. Aile içi dayanışmanın güçlü olduğu Türkiye'de, ailelerin çocukları için çok özverili davranabildikleri gözlenmektedir. Ancak yine de ailelerin yükseköğrenim gören çocuklarına parasal katkısı geliri ile oranlı olmaktadır. Türkiye'den farklı olarak Avrupa'da ve ABD'deki ailelerin önemli sayılabilecek bir kısmının, yükseköğretim çağındaki çocuklarına parasal yardımda isteksiz davrandıkları gözlenmiştir. İskandinavya ülkelerinde ise aileden böyle bir yardımda bulunması beklenmemektedir. Buna göre, çocuklarına yardım konusunda isteksiz olan aileler, üst gelir grubunda yer alsalar bile yükseköğrenim gören çocukları "yoksul" olarak nitelenmektedir.

Bazı öğrencilerin, yükseköğretim maliyetini karşılamak için ücretli bir işte çalışma ile eğitimi bir arada sürdürme yolunu seçtikleri gözlenmektedir. Çeşitli ülkelerde, özellikle ABD ve Filipinler'de "Çalışma ve Öğretim Programları" geliştirilerek yoksul öğrencilere gerek üniversitede gerekse yerel yönetimlerde ücretli yarı-zamanlı işler verilebilmektedir. Türkiye'de de yükseköğrenim öğrencilerinin bir kısmının hem çalışıp hem de öğrenimini sürdürdükleri gözlenmektedir. Ancak kamu kesimi öğrencilere iş sağlama konusunda düzenleyici bir işlev yüklenmemektedir. Yükseköğretim gören öğrencilerin bireysel maliyeti karşılamada

başvurabileceği kaynaklardan birisi de devlettir. Pek çok ülkede kamu kesi mi, öğrenim kredisi ve burslar gibi parasal; yurt sağlama, yemek verme gibi parasal olmayan yardım sistemleri geliştirmiştir. Ayrıca, kamu ve özel işyerleri ile dernek ve vakıf gibi kuruluşlar öğrencilere parasal yardımlarda bulunmaktadır.

Öğrenim bursları, bireysel eğitim maliyeti yükünü hafifletmek ya da karşılamak amacıyla, mezuniyet sonrası istihdam karşılığı ya da karşılıksız olarak öğrencilere yapılan parasal ödemelerdir. Öğrenim bursları, doğrudan eğitimden kaynaklanan maliyetleri karşılamaya yönelikken; yaşam bursları, yükseköğrenim öğrencilerinin öğrenim harcamaları dışında kalan beslenme, barınma, giyim, ulaşım gibi harcamaların bir kısmı ya da tamamını karşılamak amacıyla verilmektedir. Bu yardımlar parasal olabileceği gibi, mal ya da hizmet biçiminde de (indirimli ya da ücretsiz yeme-içme, yurt olanakları, sağlık ve kültürel hizmetler gibi) olabilmektedir. Bursların verilmesinde "başarı ya da yetenek" ve "gereksinme" ya da her iki ölçüte de başvurulabilmektedir.

Ülkede çeşitli kamu ve özel örgütler ile gönüllü kuruluşlarını öğrenim bursu verdikleri gözlenmektedir. 1989'dan beri verilen bu burslar öğrencilerin başarı ve gereksinme düzeylerine göre dağıtılmaktadır. Aylık burs tutarı Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) Yönetim Kurulu'nun o yıl öğrenim kredileri için belirlediği miktar olmaktadır. Burs alabilmek için öğrencinin, başarı ve gereksinme durumunu gösteren belgeleri tamamlaması gerekmektedir. Eğer öğrenci, en az ücret düzeyinde bir işte çalışıyorsa veya bir gelire sahipse öğrenim bursu alamamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin Kredi Yurtlar Kurumu'na (KYK) olan borçları 5.5 milyar liraya yükseldi. Borç miktarlarına her yıl enflasyonun da üzerinde, yüzde 19.2 gecikme zammı ilave ediliyor. 2020 yılında lisans öğrencilerine 550, yüksek lisans öğrencilerine bin 100 ve doktora öğrencilerine bin 650 lira aylık kredi verildi. Verilen kredinin üniversite öğreniminin ardından geriye dönük enflasyon oranları hesaplanarak geri ödenmesi gerekiyor. KYK borçlarını ödeyemediklerinden mağdur olan bir grup gencin ve ailelerinin de desteğiyle bir araya gelerek oluşturduğu "KYK Borçluları Hareketi"nin sesi son süreçlerde daha fazla duyulur hale geldi. Yaptıkları eylemlerle seslerini duyurmaya çalışıyor. Eylemlerde toplumdaki yolsuzluk iddialarına da atıfta bulunuyor. En temel hakları olan eğitim için aldıkları ancak düşük bir rakam olduğu için okurken pek de bir yaraya da merhem olmayan, ancak biriktikçe ve üzerine faiz bindikçe hayata atılmanın başında kendileri için büyük bir soruna dönüşen kredi borçlarının iptalini istiyor.

Ekonomik kriz ve işsizlik, milyonlarca üniversite öğrencisini zorluyor. Son yıllarda iyice azalan alım gücü, öğrencilerin ailelerinin yaşadığı kentler dışında yaşamalarını neredeyse olanaksız hâle getirdi. Milyonlarca vatandaş, üniversite eğitimleri sırasında aldıkları öğrenim kredilerini ödeyemediği için icralık oldu. İletişim fakültelerinde okuyan 100 öğrenci ve mezunla yapılan anket ise manzaranın tamamını göstermese bile, sorunun büyüklüğü hakkında bir izlenim edinmemizi sağladı. Atatürk, Ege, Gaziantep, Kocaeli, Erciyes, Sivas ve Selçuk üniversitelerinden 54 kadın ve 46 erkekle yaptığımız bu ankete katılanların 78'i gazetecilik bölümünden. Öğrencilerin %87'si, burs veya öğrenim kredisi almayı tercih ediyor. %13 ise herhangi destek kullanmıyor. Aldıkları burs veya öğrenim kredisi, öğrencilerin çoğunun ihtiyaçları için yeterli değil. Burs veya kredi almayan öğrencilerin %62,1'si çalışarak ihtiyaçlarını karşıladığını belirtiyor. %41,4'ü ailesinden destek alıyor. Öğrencilerin mezuniyet tarihinde beklediği ortalama borç miktarı 28.894 lira. KYK'ya en çok borcu olan öğrencinin 49.000 TL borcu var. Peki ya borca dönüşen burslar ve bursa dönüşen borçlar? Bu soruya yanıt veren 87 öğrenciden sadece 2'sinin kredisi bursa döndürülmüş. Bursların %13'ü ise geri ödemeli krediye dönüştürülmüş. Bu dönüşümlerin yarısı COVID-19 salgın sürecinde yapılmış. %76,5'lik bir kesim, mezuniyet sonrası iş bulunamadığı için ve maddi yetersizlikten kredi borcunu ödeyemediğini söylüyor. Öğrenciler ve mezunlar, KYK borçlarını ortalama 7 yıl içinde ödeyebileceklerini düşünüyor.

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü'nün (KYGM) yurt kapasitesinin yetersizliği ile birlikte ev kiralarının da yükselmesi, "iktidar yanlısı" yurtları öne çıkarmaktadır. Devletten, öğrenci başına barınma ve beslenme yardımı alan bu yurtlar, reklamlarını "devlet destekli" ifadeleriyle sürdürüyor. İktidara yakınlığı ile bilinen İlim Yayma Cemiyeti'nin 107, TÜRGEV'in 18, TÜGVA'nın 38 ve Ensar Vakfı'nın 60 yurdu bulunuyor. Sayıları 223'e ulaşan yurtlar için söz konusu dernek ve vakıflara, bu yılın 9 ayında devlet tarafından 173 milyon 704 bin lira aktarılacak. Söz konusu kaynağın ücretsiz yurt hizmeti ve geri ödemesiz burs olarak öğrencilere aktarılması kamu yararına olacağı kanaatindeyiz.

Yükseköğrenim öğrencilerine yönelik kamu yardım sistemlerinin, gerekli ön koşulları taşımakla birlikte gerek öğrenim ve gerekse yaşam maliyetini karşılamaktan yoksun öğrenciler için eğitimi sürdürmede oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Yeni bazı yardım türlerinin kaynak kullanımında etkinliği artırmak için kullanabileceği de ileri sürülmektedir. Türkiye boyutunda, var olan öğrenim kredileri ve burslarının niteliğini irdelemek, bunların kaynak kullanımında etkinlik ve eğitim eşitliği açısından sonuçları değerlendirmek ve sistemi geliştirmek için çeşitli tartışmaları başlatmak gerekmektedir. Kamu politikalarının bilimsel bir temele dayalı olarak oluşturulabilmesi için konunun farklı açılardan tartışılması yararlı olacaktır. Bu nedenle Devlet ve Vakıf üniversitelerinde yükseköğrenim gören üniversite öğrencilerin tamamına hiçbir koşul gözetmeksizin geri ödemesiz burs ve ücretsiz yurt hizmeti verilmesi elzemdir.

**YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURT HİZMETLERİ KANUNUNDA VE YÜKSEK
ÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNE BURS KREDİ VERİLMESİNE İLİŞKİN KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 16/8/1961 tarihli ve 351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurt Hizmetleri Kanununun başlığında yer alan “Kredi” ibaresi “Burs” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 351 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “kredi veya” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

MADDE 3- 351 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi başlığı ile beraber aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Burs ve yurt hizmeti

MADDE 14- Yükseköğrenim gören her öğrenciye geri ödemesiz burs ve ücretsiz yurt hizmeti sağlanır.”

MADDE 4- 351 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 351 sayılı Kanunun 17 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 351 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin başlığında yer alan “Kredi” ibaresi “Burs” şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Kredi,” ibaresi madde metninden çıkarılmış, “burs” ibaresi “Burs” şeklinde değiştirilmiş, ikinci cümlesinde yer alan “Kredi” ibaresi “Burs” şeklinde değiştirilmiş ve aynı cümlede yer alan “ve tahsilat” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 7- 351 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “kredilerden alacağı masraf payı ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 8- 351 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 7- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte öğrenim kredisi almakta olan kişilerin aldıkları krediler bursa çevrilir ve öğrenim kredisi borcu olan kişilerin bu borçları başka bir işleme gerek kalmaksızın terkin edilir.”

MADDE 9- 351 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 8- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Yüksek Öğrenim Burs ve Yurtlar Kurumu bağlı yurtlarda kalan öğrenciler, bu tarihten itibaren yurt hizmetinden ücretsiz yararlandırılırlar.”

MADDE 10- 351 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9- Diğer Kanunlarda Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna yapılan atıflar Yüksek Öğrenim Burs ve Yurtlar Kurumuna yapılmış sayılır.”

MADDE 11- 3/3/2004 tarihli ve 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Kredi Verilmesine İlişkin Kanunun 2 nci maddesinde yer alan “Kredi” ibareleri “Burs” şeklinde değiştirilmiş, maddenin birinci fıkrasında yer alan “ve bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliklerle belirtilen usul ve esaslar dahilinde yeterlikleri ve ihtiyaçları tespit edilen” ile “-kredi” ibareleri madde metninden çıkarılmış ve dördüncü fıkrasında yer alan “veya kredi” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 12- 5102 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan “Kredi” ibaresi “Burs” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 5102 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “Kredi” ibareleri “Burs” şeklinde değiştirilmiş ve “-kredi” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 14- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.